

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ พัฒนาการของรูปแบบเรือนไม้พื้นถิ่นและความเชื่อเกี่ยวกับเรือน
ไทเงิน เปรียบเทียบระหว่างเมืองเชียงตุง สหภาพพม่า กับ
อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน นางสาวฐาปณีย์ เครือระยา

ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภูมิภาคศึกษา)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รศ. เสกสิน ศรีวัฒนานุกุลกิจ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

รศ. ดร. วรลัญจก์ บุญยสุรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

ชาวไทเงินเมืองเชียงตุงและอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ มีความสัมพันธ์ร่วมกันมาตั้งแต่อดีต แม้ว่าในปัจจุบันชาวไทเงินอำเภอสันป่าตอง จะมีวิถีชีวิตและสภาพสังคมที่แตกต่างไปจากชาวไทเงินเมืองเชียงตุง แต่จากการศึกษารูปแบบเรือนและความเชื่อของชาวไทเงินอำเภอสันป่าตอง ในปัจจุบัน ทำให้ทราบว่ายังคงแฝงแนวคิด ความเชื่อ ประเพณีนิยมของชาวไทเงินไม่ต่างไปจากที่เมืองเชียงตุงมากนัก ดังเช่น ความเชื่อเกี่ยวกับหอยเตวดาเรือน ที่เป็นเหมือนอาร์กซ์คอยดูแลคนและเรือนให้ปลอดภัยจากอันตรายต่างๆ ทั้งนี้รูปแบบเรือนไทเงินอำเภอสันป่าตอง ยังแบ่งพื้นที่ใช้สอยภายในตัวเรือนคล้ายกับเรือนไทเงินเมืองเชียงตุง คือ มีบริเวณที่เรียกว่า “นอก” และ “ใน” อันเป็นบริเวณที่อยู่อาศัยในเวลากลางวันและกลางคืน

การศึกษารูปแบบเรือนไทเงินในงานวิทยานิพนธ์นี้ได้คัดเลือกเรือนที่จะศึกษาจำนวน 30 หลัง แบ่งเป็นเรือนไทเงินเมืองเชียงตุง 15 หลัง และเรือนไทเงิน อ. สันป่าตอง 15 หลัง โดยที่เมืองเชียงตุงได้ศึกษาในเอ็งเมืองล้ง เอ็งคอยโหลง (หลวง) และเอ็งกาตฟ้า ส่วนในอำเภอสันป่าตอง ได้ศึกษาที่บ้านต้นแหนหลวง บ้านต้นแหนน้อย บ้านป่าสักและบ้านต้นกอก โดยการศึกษาได้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบเรือน ความเชื่อหรือวัฒนธรรมประเพณีของชาวไทเงินที่เกี่ยวกับเรือนเพื่อนำข้อมูลที่ได้จากสองพื้นที่มาเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง แล้วนำมาวิเคราะห์

ให้เห็นถึงพัฒนาการของรูปแบบเรือนและความเชื่อ รวมถึงการปรับตัวของชาวไทเงินเมืองเชียงตุง และอำเภอสันป่าตอง ที่ต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและยุคสมัย

ในปัจจุบันชาวไทเงินเมืองเชียงตุงมีค่านิยมใหม่ในการสร้างเรือน ส่วนใหญ่ต้องการสร้างเรือนแบบใหม่ด้วยวัสดุใหม่ ตามกระแสสังคมเมืองที่มีการพัฒนาด้านสาธารณูปโภคอย่างต่อเนื่อง แต่ชาวไทเงินอำเภอสันป่าตอง กลับมองเห็นคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมประเพณีเดิม จึงต้องการเก็บรักษารูปแบบเรือนไทเงินให้คงไว้ดังเดิม จากการศึกษาเปรียบเทียบในพื้นที่ทั้งสองแห่ง แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของสังคม ที่เมื่อสังคมใดสังคมหนึ่งมีการพัฒนาจนถึงจุดอิ่มตัวแล้วก็มักจะหวนกลับไปหารากเหง้าและอดีตของตนเสมอ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

Thesis Title	The Development of Tai Khun's Vernacular Architecture Styles and Beliefs of Tai Khun's House in Chiang Tung ; The Union of Myanmar Comparing to Tai Khun's San Pa Tong District in Chiang Mai
Author	Miss. Thapanee Kruaraya
Degree	Master of Arts (Regional Studies)
Thesis Advisory Committee	Assoc. Prof. Seksin Srivatananukulkit Advisor Assoc. Prof. Dr. Woralun Boonyasurat Co- Advisor

ABSTRACT

The Thai Khun of Chiang Tung and San Pa Tong, Chiang Mai have the relationship in the past. Although the Thai Khun of San Pa Tong has a different way of life from the Thai Khun of Chiang Tung, the architecture of house, the belief and tradition are similar. For example the belief of house spirit or the god of house is like a guardian protecting home and the persons in family from danger and bad things.

The San Pa Tong Thai Khun's houses are divided into two parts the same as the Thai Khun's house of Chiang Tung ; there are two areas called "Outer part" and "inner part" used to live in daytime and nighttime in respects.

The study of Thai Khun 's house architecture in this research is limited just only 30 houses; 15 houses from Chiang Tung Thai Khun and 15 houses from San Pa Tong Thai Khun.

The Chiang Tung houses are covered Aeong Mueang Lang, Aeong Doi Hlong and Aeong Kad Fa.

Apart from San Pa Tong houses are covered Baan Tont Hean Luang , Baan Ton Haen Noi, Baan Ton Sak and Baan Ton Kork.

The data of this study is concerned about house style, the belief or the tradition concerning Thai Khun's houses. Then compare the data of the two Thai Khuns in different ways and the similar ways. The data are analyzed to see the development of house architect, the belief as well as their adjusting according to environment and ages.

Nowadays, the Chiang Tung Thai Khuns have the value of building new houses. Most people like to build houses in modern styles and materials accordance with social change that develops a public utility continuously. However, The San Pa Tong Thai Khun realize the value and importance of old tradition so they conserve Thai Khun 's architecture as the old condition.

In brief, from the study showing development of society that is any society reaches to the high peak of development, the people will come back to their root and origin.